

Justis- og politidepartementet
Postbok 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.: 10/5657

Dato: 17.02.2011

Hørings sak: Forslag om innføring av etterforskningsplikt ved plutselig og uventet barnedød

Det vises til departementets høringsbrev av 21. oktober d.å. og høringsnotat med forslag om innføring av etterforskningsplikt ved alle tilfeller av plutselig og uventet barnedød.

Legeforeningen har fått utsatt høringsfrist til 18. februar d.å.

Høringsnotatet har vært sendt til relevante organisasjonsledd i Legeforeningen. Høringsnotatet, og innspill fra de relevante organisasjonsledd, er også behandlet av Legeforeningens sentralstyre.

Legeforeningen støtter forslaget om innføring av etterforskningsplikt når barn under 18 år dør plutselig og uventet, uavhengig av mistanke om straffbare forhold. Legeforeningen anser forslaget som et viktig tiltak for å styrke barns rettsvern og for å bidra til å avdekke tilfeller av død påført ved skade som ellers ville forblitt uoppdaget.

Legeforeningen vil nevne at erfaring viser at foreldre til barn som dør i krybbedød ofte kjenner seg utpekt som skyldige av omgivelsene inntil det motsatte er bevist. Det nylig innførte tilbudet om frivillig dødsstedsundersøkelse ved brå død hos barn under tre år kan bidra til å avhjelpe dette. Legeforeningen mener at forslaget om etterforskningsplikt vil kunne hjelpe også foreldre som mister eldre barn av ulike årsaker ved at ugrunnet tvil og mistanke om skyld vil kunne motvirkes.

Utkastet til lovtekst

Departementet har foreslått at det i straffeprosessloven § 224 fjerde ledd føyes til et nytt annet punktum, slik at bestemmelsen lyder:

”Ved brann og andre ulykker kan det foretas etterforskning om årsaken selv om det ikke er grunn til mistanke om straffbart forhold. *Det samme gjelder når barn under 18 år dør plutselig og uventet.*”

Høringsinstansene er i punkt 7.5 i høringsnotatet bedt om å gi sitt syn på utkastet til lovbestemmelse.

Det bemerkes i denne sammenheng at Legeforeningen i høringsnotatet savner en redegjørelse fra departementet for hvordan foreldre (omsorgspersoner) tenkes fulgt opp etter dødsfallet. Oppfølgingsansvar for pårørende bør reguleres særskilt i bestemmelsene om etterforskningsplikten og det bør også fremgå at etterforskning og kommunikasjon med barnets familie bør skje mest mulig skånsomt, for å hindre ytterligere påkjenninger for de pårørende.

Departementet ber i punkt 7.2. om høringsinstansenes syn på om det vil kunne foreligge situasjoner hvor barn dør plutselig og uventet hvor det ikke bør foreligge etterforskningsplikt. Legeforeningen har ikke forslag til situasjoner der det bør foreligge unntak fra reglen om obligatorisk etterforskning såfremt hensynet til de pårørende ivaretas gjennom etterforskningen.

Internasjonal praksis

Det fremgår av punkt 4.2.2 i høringsnotatet at departementet har innhentet redegjørelser fra Danmark, Finland, Island, Sverige, Storbritannia og Tyskland som viser at ingen av disse landene gjennomfører obligatoriske (tvungne) dødsstedsundersøkelser ved plutselig og uventet barnedød uten at det foreligger mistanke om straffbart forhold. Det fremgår videre at Nederland skal utarbeide en ordning for å styrke undersøkelsene av plutselig og uventet barnedød, men at de nærmere elementene i ordningen ikke er utarbeidet, og at departementet ikke har mottatt svar fra Frankrike.

Ved en gjennomgang av landenes svar framgår det frem at Danmark og Finland innleder etterforskning når legen ikke kan angi dødsårsak. Obduksjon inngår som et ledd i etterforskningen. Øvrige land har mindre klare svar. Legeforeningen vil bemerke at Norsk barnelegeforening informerer om at det medisinske miljø gir inntrykk av at alle uventete barnedødsfall etterforskes også i andre land, jfr. årlige internasjonale møter i rettsmedisin og barnedød.

På denne bakgrunn kan ikke Legeforeningen se at det forhold at øvrige europeiske land ikke har obligatoriske dødsstedsundersøkelser ved plutselig og uventet barnedød (uten at det foreligger mistanke om straffbare forhold) skal være til hinder for at Norge innfører en slik ordning.

Forholdet til grunnloven § 102

Det fremgår av punkt 4.2.1 i høringsnotatet at justisdepartementets lovavdeling i en tolkningsuttalelse fra 4. mars 2009 har gitt uttrykk for at:

"det er tvilsomt om en tvungen ordning (det vil si en ordning som foreldrene ikke kan motsette seg blir gjennomført) med dødsstedsundersøkelse, er forenlig med grunnloven § 102 som bestemmer at "Hus-inkvisitioner" ikke må finne sted "uten i kriminelle Tilfælde".

Departementet uttaler seg ikke nærmere om hvordan denne uttalelsen er hensyntatt ved forslaget om etterforskningsplikt. På bakgrunn av lovavdelingens uttalelse savner Legeforeningen en drøftelse i høringsnotatet av forholdet mellom etterforskningsplikt (tvungen etterforskning) og grunnloven § 102 som forbyr husinkvisjoner.

Forholdet til ordningen med tilbud om dødsstedsundersøkelser ved brå og uventet barnedød (0-3 år)

Høringsnotatet omtaler i punkt 4.1. og i punkt 6 kort innføringen av dødsstedsundersøkelser i regi av helsetjenesten. Når et barn mellom null og tre år dør plutselig og uventet, vil de pårørende etter en nyinnført ordning fra 1. november 2010 få tilbud om en frivillig dødsstedsundersøkelse gjennomført av et helseteam.

Innføringen av dødsstedsundersøkelse er en videreføring av barnedødsprosjektet som ble gjennomført i 2001-2004. Legeforeningen kommenterte i sin tidligere høringsuttalelse av 22. august 2008 departementets ønske om å etablere en ordning med obligatorisk tilbud om dødsstedsundersøkelse ved alle tilfeller av plutselig og uventet barnedød (barn mellom 0 og 3 år). Dette gjaldt høring om forslag til endring i forskrift av 21. desember 2000 nr. 1379 om legers melding til politiet om unaturlig dødsfall og lignende. Legeforeningen fremholdt her bl.a. at det var mangelfullt hjemmelsegrunnlag for å gjøre unntak fra taushetsplikten når opplysninger fra barnets journal som ble nedtegnet i forbindelse med dødsstedsundersøkelse skulle overføres til f.eks rettsmedisiner og at dødsstedsundersøkelse burde foretas av sakkyndige på oppdrag av politi og påtalemyndigheten, og ikke av helsetjenesten.

Justisdepartementet understreker i høringsbrevet at ordningen med frivillig dødsstedsundersøkelse ved plutselig og uventet død hos barn under tre år hører under Helse- og omsorgsdepartementet, og at denne ordningen ikke er omfattet av høringen.

Legeforeningen mener at det er viktig å avklare hvordan helsetjenestens tilbud om dødsstedsundersøkelse (0-3 år) skal fungere i forhold til det nye forslaget fra justisdepartementet. Særlig viktig blir dette i de tilfeller der foreldre ikke ønsker dødsstedsundersøkelse. Man kan ikke utelukke at det blant disse kan skjule seg straffbare handlinger. Også situasjonen hvor det gjennomføres dødsstedsundersøkelse samtidig med at politiet iverksetter etterforskning, ref. høringsnotatets punkt 6, krever nærmere avklaring. Det kan virke som om de to ovennevnte tiltak kan komme til å berøre kryssende interesser med hensyn til hvilke aktuelle personer som deltar i tiltakene. Helsetjenestens tilbud er underlagt Nasjonalt folkehelseinstitutt som har inngått avtale med Rettsmedisinsk Institutt om å forestå den praktiske gjennomføringen. Det synes rimelig at Rettsmedisinsk institutt også er en viktig part i politiets etterforskning (likundersøkelse). Det er viktig at tiltakene er nøye avveid mot hverandre og ikke fører til forvirring for barnets omsorgspersoner.

Legeforeningen ser det som særlig viktig at berøringspunktene mellom de to ordningene avklares nærmere og at dette for eksempel reguleres i instruks fra Riksadvokaten, slik det er foreslått i høringsnotatets punkt 6.

Legeforeningen savner i høringsnotatet også en omtale av forholdet til taushetsplikten og hjemmelsgrunnlag for unntak i relasjon til etterforskningsplikten. Opplysninger fra den innførte dødsstedsundersøkelsen som nedtegnes i barnets journal vil være omfattet av taushetsplikten. Ved innføring av etterforskningsplikt vil det i tilfeller hvor det er foretatt dødsstedsundersøkelse være behov for overføring av opplysninger til politiet. Dette krever at det gjøres unntak fra taushetsplikten. I høringsnotatet pekes det avslutningsvis i punkt 4.1. kun kort på at helsepersonelloven § 24 (opplysninger om en avdød person kan gis videre når "viktige grunner" taler for det) og helsepersonelloven § 36 i visse tilfeller kan tenkes å åpne for at taushetsbelagte opplysninger kan gis til politiet. Etter Legeforeningens syn burde dette viktige spørsmålet vært viet mer plass og før en eventuell innføring av etterforskningsplikt bør det klarlegges om dagens regelverk utgjør et tilstrekkelig rettsgrunnlag for unntak fra taushetsplikten. Det vises for øvrig til de merknader Legeforeningen fremsatte i sin tidligere høringsuttalelse om dødsstedsundersøkelse.

Med vennlig hilsen

Geir Riise
generalsekretær

Anne Kjersti Befring
direktør

Saksbehandler: Elisabeth Huitfeldt